

en tro på økonomiens egenlovmessighet vil gjøre økonomien uangripelig for etisk kritikk fra andre fagtradisjoner og miljø i samfunnet. Tønnesen, er det ikke en fare for at kirken inntar en litt for bekvemmelig posisjon hvis den bare overlater presserende samfunnsspørsmål til økonomer og politikere?

Tønnesen: Læren om samfunnsområders egenlovmessighet spilte en rolle innen konservativ luthersk teologi på slutten av 1800-tallet og fremover. Den ble en svøpe for en rekke tyske teologer som ut fra det forsvarte den nazistiske staten som en selvstendig ordning med egne lover. Dette er i bunn og grunn noe av ordnings-teologiens grunnproblem, at den har villet ordne samfunnet på en slik måte at Guds vilje lar seg avlese gjennom faste ordninger. En slik tanke om samfunnsområders egenlovmessighet har liten forankring i moderne, luthersk teologi. Og teologer kan med god grunn kritiseres for å ha vist manglende interesse blant annet for økonomiske spørsmål. Andre spørsmål er blitt langt mer omfattende diskutert, som for eksempel samliv og kjønnsrelaterte forhold.

Økonomi er av de spørsmål som berører livsverden, og som helt sikkert flere teologer burde interessere seg for. Det finnes ulike eksempler på hvordan norske teologer i det 20. århundret har tematisert økonomien. Det kan være interessant å se hvor forskjellig det er blitt gjort, og også hva slags utvikling som har funnet sted innen kirke og teologi på dette området. Den kjente, konservative teologiprofessor Ole Hallesby argumenterte hele sitt liv teologisk for den private eiendomsretten. Tor Aukrust søkte derimot på 1960-tallet å legge teologisk til rette for en sosialdemokratisk økonomisk tenkning. I dag arbeides det med, mye i forlengelse av arbeidet med en Ny Økonomisk Verdensorden som begynte på 1970-tallet, fattigdomsproblematikk og global fordeling. Det er bra, og her er kirken og enkeltkristne på banen, men kanskje mangler vi et teologisk arbeid som enda tydeligere forholder seg til aktuell økonomisk forskning?

En slags økonomisk teologi ...?

Det er klart en utfordring å nærme seg andre fagtradisjoner enn sin egen uten å bli dilettant. De fleste av oss har vel en viss erfaring med at en del uttaler seg om teologiske spørsmål uten særlig kunnskap eller forståelse for teologi som

fag. Det er ikke noe galt i det, men det må være lov å mene at ikke alt som sies om religion og teologi, er like informert. Jeg tenker derfor at en viss ydmykhet hører med når man engasjerer seg i tverrfaglighet, at man har syn for kompleksiteten i problemstillingene.

Pave Frans er på kort tid blitt en sterk moralsk stemme i verdenssamfunnet til spørsmål om økonomisk ulikhet, flyktninger, klima og miljø. Mange vil si at han lykkes i å føre en teologisk og etisk argumentasjon med forankring i bibelske tekster og motiver uten å gå for konkret inn i det tekniske og politiske. I Fretheims bok er et helt kapittel viet til bruken av teologiske begrunnelser og et religiøst språk når kirken deltar i samfunnsdebatten. Her mener dere vi har noe å lære ...

Fretheim: Ja, jeg mener vi må holde samtalen om hvordan vi skal bruke de bibelske fortellingene, og hvor konkret kirken bør være i sine politiske uttalelser, levende. Jeg tenker vi kan bruke et kirkelig og kristelig språk med frimodighet, men kombinere og dermed forklare dette med det som er mer allment tilgjengelig. Hvordan dette gjøres helt konkret og i praksis, er et krevende håndverk. Det vil vi nok løse på forskjellige måter. Desto større grunn til å reflektere over muligheter og begrensninger, form og innhold i kirkelige samfunnsengasjement.

Tønnesen: Nå kjenner jeg ikke Fretheims siste bok, så jeg kan ikke knytte direkte an til hva han skriver, men jeg har sans for at teologiske begrunnelser gjøres gjeldende i samfunnsdebatten. Det stiller selvsagt krav til oversettelse slik Habermas har pekt på. Noen ganger synes jeg kirkeledere besvarer utfordringer mer politisk enn teologisk, og at det gjør det vanskelig å se hvilken betydning det har å ha en teologisk faglighet i bunnen for å gå inn i viktige problemstillinger som klima eller migrasjon, for å nevne noe. Teologien blir litt skjult, rett og slett.

Samtidig er det jo ikke slik at teologien har fiks ferdige svar på disse og andre spørsmål. Tvert om vil det ofte være både teologisk og politisk uenighet som kan komme til syne når aktuelle samfunnsspørsmål presser seg på. Det er ikke gitt at det finnes ett godt moralsk svar eller én eneste politisk løsning på klimakrisen ut fra teologiske resonneringer. Men vi skal bruke vår faglighet til å gi best mulig kunnskap slik at også

politiske problemstillinger informeres av teologien. Det ble nettopp arrangert en stor internasjonal demonstrasjon – March for Science – den tematiserer viktigheten av at politikk er forankret i kunnskap. Til denne kunnskapen hører teologien, og jeg er derfor optimistisk med tanke på teologien som en del av løsningen på store samfunnsproblemer. Her tror jeg det finnes et utnyttet potensial.

Kan vi hente inspirasjon fra reformatoren selv i dette? I teksten om "Handel og åger" møter vi en Luther som er overraskende krass og konkret i sin dom over "monopolia"; dvs. dem som utnytter sin monopol- og markedsituasjon på de fattiges bekostning ...³

Tønnesen: Luther er jo på mange måter en "lunefull" venn som vi vel ofte bruker litt selektivt til å løfte frem hva vi finner som gode poeng hos ham, som kan understøtte egne anliggender. På den ene siden var han krass i sin kritikk av tiggere, og på den andre siden var han opptatt av å sikre verdige fattige understøttelse. Han ville skaffe tiggervesenet, noe som dels hadde å gjøre med hans motstand mot katolske tiggerordener og jøder, og han brukte vulgære og sterke ord for å betegne dem. Men det hadde også dels å gjøre med utviklingen av nye tanker om fattigomsorg, som det finnes ulike spor av i senmiddelalderstankning, og der hjemstavn ble et kriterium. Det gjelder ikke bare i lutherske byer. Det var viktig å kjenne "sine" fattige. I den forbindelse blir Luthers kritikk av dem som utnytter markedsituasjonen på fattiges bekostning, forståelig. I de lutherske byene, som i Wittenberg og Nürnberg, ble det utviklet lover som skulle sørge for at det ble samlet inn penger, mat og klær til fattige. Så skulle utvalgte menn fra kirke og samfunn sørge for en rettferdig fordeling av disse ut fra behovsprøving. Ifølge reformatoren Johann Bugenhagen var fattighjelp en tjeneste for Gud, og den skulle helst ha varig virkning og bidra til å bringe mottakeren ut av fattigdom og hjelpeløshet.

Om kirken så skal uttale seg, finnes det mange mulige roller og arenaer for formålet. Er det pri-

mært biskoper og sentralkirkelige organer som skal uttale seg politisk på vegne av kirken? Eller bør den lokale kirken med diakoner, prester, proster og ulike rådsorganer engasjere i større grad enn de gjør i dag?

Fretheim: Til det siste: Ja. For å bruke en slitt formulering: Politikk er for viktig til å overlate det til biskoper og sentralkirkelige organer. Men jeg er også skeptisk til at et kirkelig samfunnsengasjement kun bør komme til uttrykk lokalt. Vi trenger dem som kan gi stemme til kirkens tro, fortellinger og visjoner på den nasjonale arena, og da blir for eksempel biskopene viktige.

Undertittel på Fretheims bok er: Public theology in times of Crisis. Mener du dagens kriser stiller kirken overfor nye premisser – også rent teologisk?

Fretheim: Ja, både klima- og flyktningkrisen utfordrer oss til å tenke nytt om helt grunnleggende teologiske premisser. Klimakrisen utfordrer tilvante og dyptgripende forestillinger om menneskets plass og oppgave i verden. Det gjelder ikke bare forvalteransvaret, men også kristen antropologi og skapelsesteologi. Flyktningkrisen utfordrer oss på alle måter der nasjonalisme, egeninteresse, frykt og forakt sniker seg inn i den teologiske refleksjonen. På ett vis er dette å erkjenne på nytt en gammel innsikt, nemlig at all teologi er kontekstuell. Nye samfunnsutfordringer forandrer konteksten og tvinger fram et nytt blikk og en kritisk refleksjon over etablerte forutsetninger. Men i dette ligger det også en konstruktiv mulighet: Hva er premissene for teologi i dag, og hvordan hjelper kirkens ressurser oss i møte med aktuelle utfordringer? Det er det samfunnssteologi handler om.

Noter

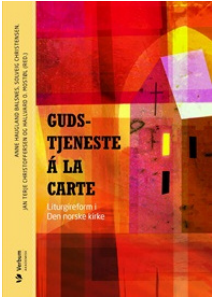
- 1 Tønnesen, Aud. "Kirken og samfunnet", i: *Kirke nå. Den norske kirke som evangelisk-luthersk kirke*, red. Stephanie Dietrich, Trond Skard Dokka og Harald Hegstad, s 191–208. Trondheim: Tapir forlag, 2011.
- 2 *Interruption and Imagination. Public Theology in Times of Crisis*. Oregon: Pickwick Publications, 2016.
- 3 *Luther, Martin. Om handel og åger (1524)*, i: *Reformasjon nå. Luther som utfordring og ressurs for Den norske kirke*. Red. Per Kristian Aschim og Tarald Rasmussen, s 465–479. Stavanger: Eide forlag, 2016.

EX LIBRIS BOKANMELDELSER

Gudstjeneste à la carte

Anne H. Balsnes, Solveig Christensen, Jan Terje Christoffersen, Hallvard O. Mosdøl (red.)

Verbum, Oslo 2015 ISBN 9788254313114 250 sider

Gudstjeneste à la carte er en verdifull fagbok om liturgi-reformen og den nye gudstjenesteordningen fra 2011 i Den norske kirke. I forskningsprosjektet *Liturgi i bevegelse* (fra 2013) har forskere fra ulike kirkelige utdanninger undersøkt hvilke erfaringer som er gjort

etter at reformvedtaket ble fattet i 2003. Lokale grunnordninger for gudstjenesten i nærmere 400 menigheter i fire bispedømmer er kartlagt, og gudstjenesteutvalg i 16 menigheter er intervjuet. På Den norske kirkes vegne spørres det om liturgien svarer på visjonen og utfordringen fra Ungdommens kirkemøte.

Historisk og teologisk liturgisk reise

Dette er andre publikasjon i *Liturgi i bevegelse*, og bokas tittel treffer blink. I fortellinger om gudstjenestereformen mellom visjon og virkelighet får vi et godt innblikk i hvordan liturgien i endring er blitt forhandlet og forvandlet som en meny à la carte av kjente og fremmede smaker.

Redaktørene, Anne Haugland Balsnes, Solveig Christensen, Jan Terje Christoffersen og Hallvard Olavson Mosdøl har selv ordet og gir det videre. Den liturgiske bevegelse tas gjennom en historisk, teologisk, musikalsk og erfaringsmessig reise. Trond Skard Dokka til eksempel analyserer dramaturgien i den nye dåpsliturgien, mens Karin Nelson spør hvordan forvalte og reformere kirkemusikken. Redaktørene, med solid bakgrunn i kirkemusikkfag og prestetjeneste, som lærere for musikk- og teologistudenter, har bidratt til ei bok som bør leses av både studenter og alle som er opptatt av gudstjenestelivet i Den norske kirke. Boka er utgitt på Verbum Akademisk i 2015.

Mellom visjon og virkelighet

Liturgireformen opptar alle som sliter kirkebenkene, og forfatterne har lyktes med å ta leseren med bak scenen der forhandling av gudstjenestefornyelsen har funnet sted. Hvem hadde den egentlige makt da liturgien skulle ommøbleres? Datamaterialet viser at reformarbeidet er blitt opplevd som skinnendemokratisk, forhandling av makt mellom ekspertvelde og folket, positivt lokalt engasjement, konflikt med stabilitet, kirkebyråkrati og avmakt, gudstjenestelaboratorium, formidabel produksjon av digitale publikasjoner og trykksaker.

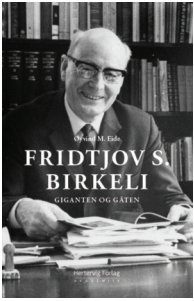
Kjerneverdiene involvering, fleksibilitet og stedegengjøring har vært grunnleggende når lokalmenighetene skulle utforme sin liturgi. Svar fra den kvalitative undersøkelsen gjør at det reflekteres over om den liturgiske valgfriheten har ført til engasjement og eierskap, eller fremmedgjøring og forvirring. Det store spørsmålet har vært om det er samsvar mellom reformen og ønskene fra Ungdommens kirkemøte. Det ser ut som de fleste informanter tror at "ungdommene ønsket en gudstjeneste som kommuniserte bedre ... tror ikke de tenkte på endrede forbønnsledd, osv." (s 74).

Nyttig verktøy

Det er spenstig å intervju gudstjenesteutvalg i tiden rett etter at de har deltatt i en så stor liturgireform. Ikke uventet ser det ut til at mye av datamaterialet reflekterer en slags utmattelse. Fra å være en stødig størrelse, gjenkjennelig for både kirkevante og dem som kommer til kirke dann og vann, er liturgien blitt justerbar og til dels ugjenkjennelig om vi beveger oss mellom kirkebygg. Gudstjeneste à la carte gir verdifull innsikt til refleksjon og undring for alle som er glade i sin gudstjeneste. Den er et nyttig verktøy i den pågående debatten om liturgireformen på lokalt og nasjonalt plan.

TERESE BUE KESSEL, VID MISJONSHØGSKOLEN

Øyvind M. Eide: Fridtjov S. Birkeli – Giganten og gåten
 Stavanger, Hertervig Forlag Akademisk, 2016
 ISBN: 978-82-8217-223-3

Mange forbinder Birkeli (1906–1983) med hans gjerning som biskop i Den norske kirke – Stavanger (1961–68) og Oslo (1968–72) – og med at han fikk avskjed i nåde på grunn av et utenomekteskapelig kjærlighetsforhold til den kvinnen han i yngre dager hadde vært forlovet med. Men Bir-

kelis biografi handler om langt mer. Han var en betydelig kirkeleder og misjonsleder med stor internasjonal anerkjennelse, en kreativ kirkehistorisk forsker, sjelesørger og mye mer. Gjennom sin grundige bok om ”giganten og gåten” Birkeli tegner Øyvind M. Eide et svært interessant bilde av en av 1900-tallets mest innflytelsesrike kirkeledere. Samtidig får han fram et bilde av en sammensatt personlighet.

Det er minst tre grunner til å lese denne boka: Den gir en innsiktsfull framstilling av nyere norsk og internasjonal misjons- og kirkehistorie; den forteller om hvordan kirken og dens ledere kan være viktige aktører i hendelser i samfunnet, og den gir et levende portrett av et engasjert menneske som drives mellom plikt og kjærlighet eller andre dyder som hver for seg er gode, men som ikke alltid fungerer ukomplisert sammen.

Eides bok er strukturert gjennom åtte deler som følger Birkelis liv kronologisk. Det gis grundige beskrivelser av oppvekstårene som misjonær, studier, kall, kjærlighet og hans traumatiske brudd med sin forlovede. Videre fortelles det om Birkelis virke på Madagaskar der ikke minst selvstendigjøringen av den gassiske kirke var på agendaen. Engasjerende er det også å lese om Birkelis arbeid som toppleder i LVF midt på 50-tallet, der han som internasjonal kirkeleder var aktivt involvert i politiske prosesser i mange av de tradisjonelle koloniene som misjonen var engasjert i. Blant annet hadde Birkeli et sterkt engasjement mot apartheid i Sør-Afrika, mot slaveri i Kamerun, og han var en pådriver for at frihetshelten høvding Luthuli skulle få

fredsprisen for sin ikkevoldelige kamp mot apartheid. Birkeli var også sterkt opptatt av kirkelige og samfunnsmessige endringer i Midt-Østen og i en rekke østlige land. Han ble en sentral kjenner av Østens politikk, kultur, religion og misjonshistorie. Som visjonær leder var han også en pådriver for kristen misjon gjennom radio. Eide skriver også interessant om endringsprosesser i oppfatningen av kristen misjon. Nye tilnærminger gjør seg gjeldene til forståelse av hva frelse og frigjøring innebærer i en verden med raske politiske og strukturelle endringer, der langt mer økumeniske misjonsparadigmer preger dagsordenen, og begreper som solidaritet, rettferdighet, frigjøring og håp ble nøkkelord.

Vi får også et bilde av Birkeli som forsker og faglig bidragsyter. I sin avhandling *Politikk og misjon* (1952) går han inn på betydningen av politiske og interkonfesjonelle forhold ved grunnleggingen av norsk misjon på Madagaskar i perioden 1861–75. Han er også kjent for sine viktige kirkehistoriske bidrag til forståelsen av kristningen av Norge, ikke minst utforskningen av steinkors fra 800–900-tallet og de første kristne kongene. Blant annet skrev Birkeli en roman om Håkon den gode, som Eide mener har selvbiografiske trekk. Også Olav den hellige vies oppmerksomhet i Birkelis forskning, og han utforsker biskop Grimkels betydning for å erklære Olav som hellig og for organiseringen av kirken i Norge.

Videre skildrer Eide Birkelis rolle som biskop i Stavanger (1961–1968). Han fortsatte samtidig en omfattende reisevirksomhet der han holdt taler i inn- og utland. Interessant er det også å lese om Birkelis innsats i etterkant av en tragisk flyulykke i Holtæheia i Ryfylke 9. august 1961, der 34 engelske skolegutter i alderen 13–16 år omkom sammen med ledere og flypersonell (i alt 39 personer). Allerede dagen etter hendelsen ble det arrangert en sørgegedstjeneste i en fullsatt Stavanger domkirke der Birkeli talte. Han var også med og talte under en minnemarkering på Sola flyplass da kistene noen dager senere skulle føres til England. Birkeli ble hedret av dronning Elisabeth med den britiske ridderordenen *The most Excellent Order of the British Empire* for sin innsats. Birkeli må ha vært langt forut for sin tid i Norge med å arrangere slike rituelle marke-

ringer i de første dagene etter en katastrofe. Det skulle gå nærmere 30 år før lignende rituelle og sjelesørgeriske praksiser etter katastrofer ble vanlig i Norge. Birkelis innsats vitner om stor utviklet forståelse av betydningen av kirkens tjeneste i befolkningen. Trolig har også den internasjonalt orienterte Birkeli hatt med seg viktige impulser for sjelesorg og ritualisering fra andre kulturelle sammenhenger og bidratt til en praksis som noen tiår senere har fått sterkt fotfeste også i Norge.

I 1968 overtok Birkeli rollen som biskop i Oslo og kirkens primas. Eide skriver om Birkelis økumeniske engasjement og om stridigheter i Bispekollegiet om temaer som abortloven, kvinners prestetjeneste og kirkelige reformer. Høsten 1972 kom avsløringen om at Birkeli gjennom mange år hadde hatt et forhold til sin ungdomskjæreste. Birkeli hadde siden 1942 vært gift med Borghild som han ble kjent med i misjonærtiden på Madagaskar. Avsløringen av utroskap førte til avskjeden september 1972 og ulike former for dekkoperasjoner. Eide beskriver hvordan det var ulike oppfatninger i bispekollegiet om hvordan saken skulle håndteres, og hvordan pressen som kjente til saken, valgte ikke å blåse den opp, noe som er tankevekkende sett fra vår tid.

Når Eide kaller sin bok "giganten og gåten", så er det dekkende. Birkeli må ha vært en av sitt århundres mest innflytelsesrike kirkeledere, og det er vanskelig å forstå at han kunne ta sjansen på den fallhøyden avsløringen av dobbeltlivet ville innebære. Eide som selv kjente Birkeli godt, forsøker å tolke hans personlighet og livshistorie i lys av noen av de grunnleggende erfaringene som preget ham. Sentralt er hva oppveksten på

det nokså autoritære og kjærlighetsløse barnehjemmet gjorde med ham. Fridtjov tilbragte de avgjørende årene fra han var seks til han var trettien, der, og kanskje kom han aldri over lengselen etter bekræftelse og nærhet som disse årene påførte ham. Han og Astri, den store kjærligheten fra studieårene, hadde planlagt bryllup, men dette ble forpurret blant annet av misjonskallet og NMS sin holdning. Dette ble et nytt stort tap og savn, eller kjærlighetstraume, som Eide kaller det. "Tolker vi forholdet i et traumeoperspektiv, ser det ut som noe mer enn en seksuell relasjon," hevder Eide og fortsetter: "Det kan snarere forstås som et forsøk på å bringe den indre uroen til ro. Han utagerer sin kjærlighetslengsel samtidig som han saboterer seg selv, sin ektefelle, kirken og Gud." Like fullt er det et tankekors at han lot seg nominere til biskop i Oslo bispedømme samtidig som det utenomekteskapelige forholdet pågikk.

Eides bok er engasjerende lesning. Han skriver godt og har satt seg grundig inn i et mangfoldig materiale som favner misjons- og kirkehistorie, politisk historie, sjelesorg og beretninger om hvordan kirke og samfunn interagerer i større og mindre samfunnskontekster. Eide gir oss fortellingen om et svært begavet menneske med en livshistorie som på den ene siden rommer tap, lidelse, krenkelser og lengsler – og på den annen side vellykkethet, gjennomføringsevne, makt og ære. Når omdreiningspunktet er lidenskap, kjærlighet og svik, er det ikke mange romaner som kan sette plottet bedre enn beretningen om dette *living human document*. Denne boka bør du lese.

LARS JOHAN DANBOLT

TIDSSKRIFT FOR

PRAKTISK TEOLOGI

Invitasjon til essaykonkurranse: Luther som utfordring og ressurs i dagens folkekirke

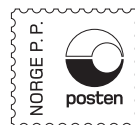
Har reformasjonsåret gitt deg nye tanker om hvordan den lutherske arven kan inspirere i dag? Kunne du tenke deg å dele dine refleksjoner? Med utgangspunkt i reformasjonsmarkeringen og engasjementet rundt videreutdanningen "Reformasjon nå" inviterer Tidsskrift for praktisk teologi (TPT) til en essaykonkurranse sammen med lærestedene MF, TF, VID og NLA høgsolen. Bidragene i konkurransen skal belyse det overordnede tema: *Luther som utfordring og ressurs i dagens folkekirke*.

Målet for konkurransen er å løfte frem bidrag som på en særlig måte svarer på de overordnede spørsmålsstillingene som er satt for "Reformasjon nå": *Ut fra en refleksjon over egen praksis, gamle Luther-tekster og nye faglige perspektiv utfordres man til et engasjert arbeid med vår lutherske arv: Hva i den bør konfronteres og kritiseres? Finnes det glemte ressurser? Hva er det ved denne arven som kan utfordre og inspirere dagens og morgendagens kirke?*

Bidragene til konkurransen skal være korte, essaypregete tekster innenfor en ramme på 3000–5000 ord. De kan gjerne ha et subjektivt preg og invitere til praktisk-teologisk refleksjon. Bidragene vil ikke underlegges ordinære krav til vitenskapelig fremstilling, men bør inneholde litteraturliste og noteapparat i et tjenlig omfang. Essayene kan gjerne ta utgangspunkt i oppgaver og tematikk som er utarbeidet gjennom videreutdanningen "Reformasjon nå", men det forutsettes at disse er bearbeidet videre. Også andre enn deltakere i videreutdanningen er velkomne til å delta.

De innsendte bidragene vil bli vurdert av jury satt sammen av representanter fra de nevnte lærestedene og fra TPTs redaksjon. Vinneressayene vil bli publisert som korte artikler i TPT 2/2017 eller senere. Disse vil ikke bli fagfellevurdert, men vil gjennomgå en ordinær redaksjonell prosess før publisering. Bidrag sendes til e-post: essay2017@mf.no, og frist for innsending er 10. september.

Avsender:
Luthersk Kirketidende
Sinselveien 25
0572 OSLO

luther

Kari Fure
FLUKTEN FRA SYRIA OG IRAK
199,-

Flere millioner mennesker flykter fra sine hjemland i Midtøsten. Blant disse er det mange kristne. De drives vekk fra områdene der den kristne kirke først etablerte seg. Slik kuttes kirkens røtter.

I Flukten fra Syria og Irak forteller Kari Fure om møter med mennesker som står midt i dramaet. Hun har snakket med flyktninger og kirkeledere, politikere og personer som risikerer livet for å hjelpe – og orientalske kristne som starter et nytt liv i Tyskland, Sverige og Norge.

Fure setter enkeltskjebnene inn i en politisk og historisk sammenheng. Hun drar linjene til folkemordet i Tyrkia for hundre år siden, og spør hvorfor de religiøse motsetningene i Syria og Irak ble så dype. Fure har også møtt folk som drømmer om trygghet i en selvstyrt provins for kristne og andre minoriteter på Ninive-sletta i Nord-Irak.

Les den spennende historien!

www.lutherforlag.no